



# basic education

Department:  
Basic Education  
**REPUBLIC OF SOUTH AFRICA**

## **NATIONAL SENIOR CERTIFICATE**

**KREITI YA 12**

**SEPEDI LELEMETLALELETŠO LA BOBEDI (SAL)**

**LEPHEPHE LA PELE (P1)**

**DIBATSELA 2019**

**TLHAHLO YA GO SWAYA**

**LIMPOPO**

**MEPUTSO: 120**

**Palomoka ya matlakala a tlhahlo ya go swaya ke 8.**

## KAROLO YA A: TEKATLHALOGANYO

### POTŠIŠO YA 1

- 1.1 1.1.1 Go utollwa bokgoni bja go opela. (1)
- 1.1.2 Idols SA e lebeletše bafsa fela. (1)
- 1.1.3 DSTV, Mzansi Wethu. (2)
- 1.1.4
- Karabo Mogane.
  - Musa Sukwene.
  - Khaya Mthethwa. (3)
- 1.1.5
- Randall Abrahams.
  - Unathi Msenga
  - Somisi Mhlongo. (3)
- 1.1.6
- O fodiša matswalo.
  - O tloša bodutu. (2)
- 1.1.7 C/O opetše ka bothakga bjo bogolo. (1)
- 1.1.8 (a) ba gakanega.  
(b) go ba tloša letšhogo/go homotša batho/go thoba batho matswalo. (2)
- 1.1.9 Dikarabo tša balekwa tša maleba di tla amogelwa.  
  
Mohlala:  
Bao ba itekilego gomme ba fiwa thekethe ya gauta ba kgona go tšwela pele ka go opela le ge ba ka se tšwele pele mo go Idols gomme bodiidi bja tšwa ka gae. (1)
- 1.1.10 (a) E/Mogaši wa Idols SA.  
(b) D/Mothopasefoka wa Idols legatong la 14.  
(c) B/Seopedi sa mmimo wa RNB.  
(d) A/Sebini sa Khoreokrafi. (4)
- 1.1.11
- Bana bao ba hwetšago thekgo go batswadi ba tšwelela gabotse ka ge batswadi ba sepela le bona go ditlhohlo tšeo ba kopanago le tšona.
  - Bana bao ba sa hwetšego thekgo go batswadi ga se gantši ba tšwelela ka ge ba ka lahletšwa ke bagwera ba bona. (2)

- 1.1.12 Dikarabo tša balekwa tša maleba di tla amogelwa.  
Mohlala:  
A lethabo,  
• Ka gore ga se bana ka moka bao ba filwego dithutong tša sekolo.  
A manyami.  
• Ka lebaka la gore ngwana a ka feleletša a lahlegetšwe ke bokamoso bja gagwe ge di ka se mo sepelele gabotse ka moo a bego a lebeletše.  
• Gantši ge o se na thuto balaodi ba ka go hlalefetša ge go saenwa ditumelelano  
(E TEE fela). (2)
- 1.2 1.2.1 C/Mohuta wa 'O'. (1)
- 1.2.2 Ye mene (4). (1)
- 1.2.3 Go thuša bao ba ka bago ba a hloka go boloka maphelo a bona. (1)
- 1.2.4 Dikarabo tša balekwa tša maleba di tla amogelwa.  
Mehlala:  
• Gore o kgone go ja dijo tša maleba.  
• Ka nako ya tlhokego ba kgone go tseba gore o fiwa mohuta ofe wa madi.  
(E TEE fela) (1)
- 1.2.5 Dikarabo tša balekwa tša maleba di tla amogelwa.  
Mehlala:  
• Go ba ruta gore ba kwešiše mohola wa kabo ya madi.  
• Go ba fa dimphonyana ka morago ga kabo ya madi.  
(E TEE fela). (1)

**PALOMOKA YA KAROLO YA A: 30**

## KAROLO YA B: KAKARETŠO

### POTŠIŠO YA 2

Kakaretšo e ka akaretša dintlha tše di latelago:

DINTLHA		TLHALOŠO	
1.	'Peke ye kgolo ya go se imele mohlomongwe ya go goga e loketše leeto la kgole.'	1.	Go nyakega peke ye kgolo ya go swarega.
2.	'Motho a tšee diaparo tša dihla tša go fapana.'	2.	Go tšea diaparo tša dihla ka moka.
3.	'Hlokomela gore o tšere tša go tlola le tša meriri di a nyakega.'	3.	Go nyakega ditlolo ka moka tše di hlokegago.
4.	'Dipasa, difouno, dilaptopo, dikhamera, dikarata tša pankaga di a swanelwa go lebalwa.'	4.	O se lebale ditlabakelo tše bohlokwa.
5.	'Dipuku tša go bala le tšona di a nyakega ka go fapafapana ga tšona go itloša bodutu.'	5.	O sware dipuku tša go bala gore o itloše bodutu.
6.	'Dihlare tša tšhoganetšo le tšona motho o swanetše go di swara.'	6.	O sware dihla tše o ka di hlokegago ka bonako.
7.	'Hlokomela go notlela dipeke tša gago ka ge mahodu le ona a iphile maatla.'	7.	Netefatša go notlela dipeke tša gago go efoga mahodu.
		<b>Palo ya mantšu: 60</b>	

### Go swaya kakaretšo

Kakaretšo e swaiwe ka tsela ye:

- Molekwa a ngwale palo ya mantšu ao a nyakegago.
- Dintlha = 7
- Polelo = 3
- Palomoka = 10
- **Kabo ya meputso.**
  - Meputso ye 7 go dintlha tše 7 (Moputso o tee go ntlhakgolo ye nngwe le ye nngwe)
- **Meputso ya polelo.**
  - Molekwa o fiwa moputso o tee (1) ge dintlha tšeo di nepagetšego di le magareng ga 1–3.
  - Molekwa o fiwa meputso e mebedi (2) ge dintlha tše di nepagetšego di le magareng ga 4–5.
  - Molekwa o fiwa meputso e meraro (3) ge dintlha tše di nepagetšego di le magareng ga 6–7.

Ge molekwa a ngwalollotše dintlha kabo ya meputso ya polelo e tla ba ka tsela ye:

- Molekwa ga a fiwe meputso ya polelo ge a ngwalollotše dintlha tše 6–7.
- Molekwa o tla fiwa moputso o tee wa polelo ge a ngwalollotše ntlha e 1–5.

## KAROLO YA C: THUTAPOLELO LE TŠHOMIŠOPOLELO

### POTŠIŠO YA 3

- 3.1 *Dimoderm.* (1)
- 3.2 C/Barutwana. (1)
- 3.3 Tšhomišo ya seswantšho.  
Tšhomišo ya ditlhakakgolo. (2)
- 3.4 Theko ya seapatšwa.  
Nomoro ya mogala/*Website*. (2)
- 3.5 Reka o tee o hwetše o tee mahalahala. (1)
- 3.6 Kgatelelo. (1)
- 3.7 Morutwana a reke *modern*.  
Morutwana a tsene Inthanete a ithute. (2)
- [10]**

### POTŠIŠO YA 4

- 4.1 B/Potšišo. (1)
- 4.2 'Basadi le bona ba rata dilo tša batho.' (1)
- 4.3 'Le.' (1)
- 4.4 Makalo. (1)
- 4.5 Pudula ya 2 o a bolela.  
Ya 3 o a nagana.  
Ya 4 e tšweletša lešata. (3)
- 4.6 Letšhogo. (1)
- 4.7 Dikarabo tša balekwa tša maleba di tla amogelwa.  
Mehlala:  
Mang le mang o na le tshwanelo ya go ba le thopa yeo e akaretšago tokelo ya gore go se be le:  
• Phuruphutšo ya dilo tša gagwe ntle le tumelelo ya gagwe.  
• Phuruphutšo ya ka ntlong ya gagwe ntle le tumelelo. (2)
- [10]**

## POTŠIŠO YA 5

- 5.1 5.1.1 C/Yo motelel wa go kgwahla. (1)
- 5.1.2
- O be a sa hlwekiši ngwako.
  - O be a sa hlokomele mmatswale.
  - O be a sa apeelee bana. (3)
- 5.1.3 O be a se a nyala Nthomeng. (1)
- 5.1.4 '... khudu e sa ke e lahla legapi la yona.' (1)
- 5.1.5
- (a) Go se hlape/wa ditšhila. (1)
  - (b) Ba kwana kudu. (1)
  - (c) A mo lemogile. (1)
- 5.1.6
- (a) Le lešweu. (1)
  - (b) Kudu. (1)
- 5.1.7 Lešalašala/Lešalaina. (1)
- 5.1.8 Mo – >hlogo legoro la 1.  
-tho>modu. (2)
- 5.2.1 Kgodišo.  
Kgotlelelo. (2)
- 5.2.2 Bana – leinakakaretšo/leinagohle.  
Lerato – leinakgopolo. (2)
- 5.2.3 Mafoko a balekwa a maleba a tla amogelwa.  
Mehlala:
- (a) Bana ba **nyakana** le dipuku tša bona tšeo di timetšego. (1)
  - (b) Matšatšing a lehono go **nyakega** thuto gore o atlege. (1)
- [20]

**PALOMOKA YA KAROLO YA C: 40**

## KAROLO YA D: DINGWALO

### KE BOPHELO – SJ Chokoe

#### POTŠIŠO YA 6

##### 6.1 'KE BADIMO'

###### SETSOPOLWA SA H

- 6.1.1 (a) Monna le mosadi/banyalani.  
(b) Sofi ke motlabo wa Tsopi. (2)
- 6.1.2 (a) O na le maaka- O re Sofi ke motswala wa gagwe.  
(b) A pefelo – Leina la ka le lefsa ke nna Sofi ye? (4)
- 6.1.3
- Bošego.
  - Lapeng la Tsopi/Ka kamoreng ya borobalo. (2)
- 6.1.4 Mmamaano.  
O thoma le kanegelokopana a be a fetša le yona. (2)
- 6.1.5 Wa ntwā.  
• Mmamaano o befedišwa ke toro ya Tsopi. (2)
- 6.1.6
- Tsopi go ya ka setsopolwa se o na le motlabo.
  - Mmamaano go ya ka mafetšo a kanegelokopana ye o na le motlabo. (2)
- 6.1.7
- Balekane ba swanetše go botegelana.
  - Le ge o ka leka go dira dilo sephiring mafelelong di tlo tšwelela nyanyeng. (2)
- 6.1.8 Dikarabo tša maleba di tla amogelwa.  
  
Mohlala:
- A ka hlala mosadi wa gagwe.
  - A ka betha mosadi wa gagwe. (2)
- 6.1.9
- Ba ka tsenwa ke malwetši.
  - Lenyalo la go hloka lethabo.
  - Ba ka hlalana.
- (TŠE PEDI fela.) (2)

## 6.2 'A IKADIETŠA'

- 6.2.1
- Mokgalabje o betha Modibo ka kubu.
  - Mokgekolo mmago Modibo o konka mokgalabje ka leswika ka fase ga tsebe. (2)
- 6.2.2 O swerwe mmago Modibo, o bolaile monna wa gagwe. (1)
- 6.2.3 O kgonne,
- Ke a makopana.
  - O tšweleditše Modibo bjalo ka moanegwathwaadi. (2)
- 6.2.4
- Tšhomišano e ka se sa ba gona magareng ga mmago Modibo le ba bogadi bja gagwe.
  - Modibo le mmagwe ba ka bakišwa mahumo a mokgalabje. (2)
- 6.2.5 Ke ka lebaka la gore mmago Modibo o bolaile tatago Modibo. (1)
- 6.2.6
- (a) O hlokofetše.
  - (b) Ba mmolokile. (2)
- 6.2.7 Dikgwebo di wele.  
Ba fetogile badiidi. (2)
- 6.2.8 Mmele. (1)
- 6.2.9 Go bontšha gore Modibo o na le boitshepho le lebejwana. (1)
- 6.2.10 Modibo o be a leka go ipolaya.  
Modibo o be a re o tšhošetša batswadi ba gagwe. (2)
- 6.2.11 Ga a nyake mmagwe a swarwa/eya kgolegong. (1)
- 6.2.12 Ke a maleba, mongwadi o fegile babadi ka ge re sa tsebe seo Modibo a tlo se botšago mmagwe. (1)
- 6.2.13 A manyami/pefelo.  
Ga a kwešiše gore thuto e bohlokwa bjang. (2)

**PALOMOKA YA KAROLO YA D: 40**  
**PALOMOKA YA TLHAHLOBO: 120**